

MICHAEL A. CREMO

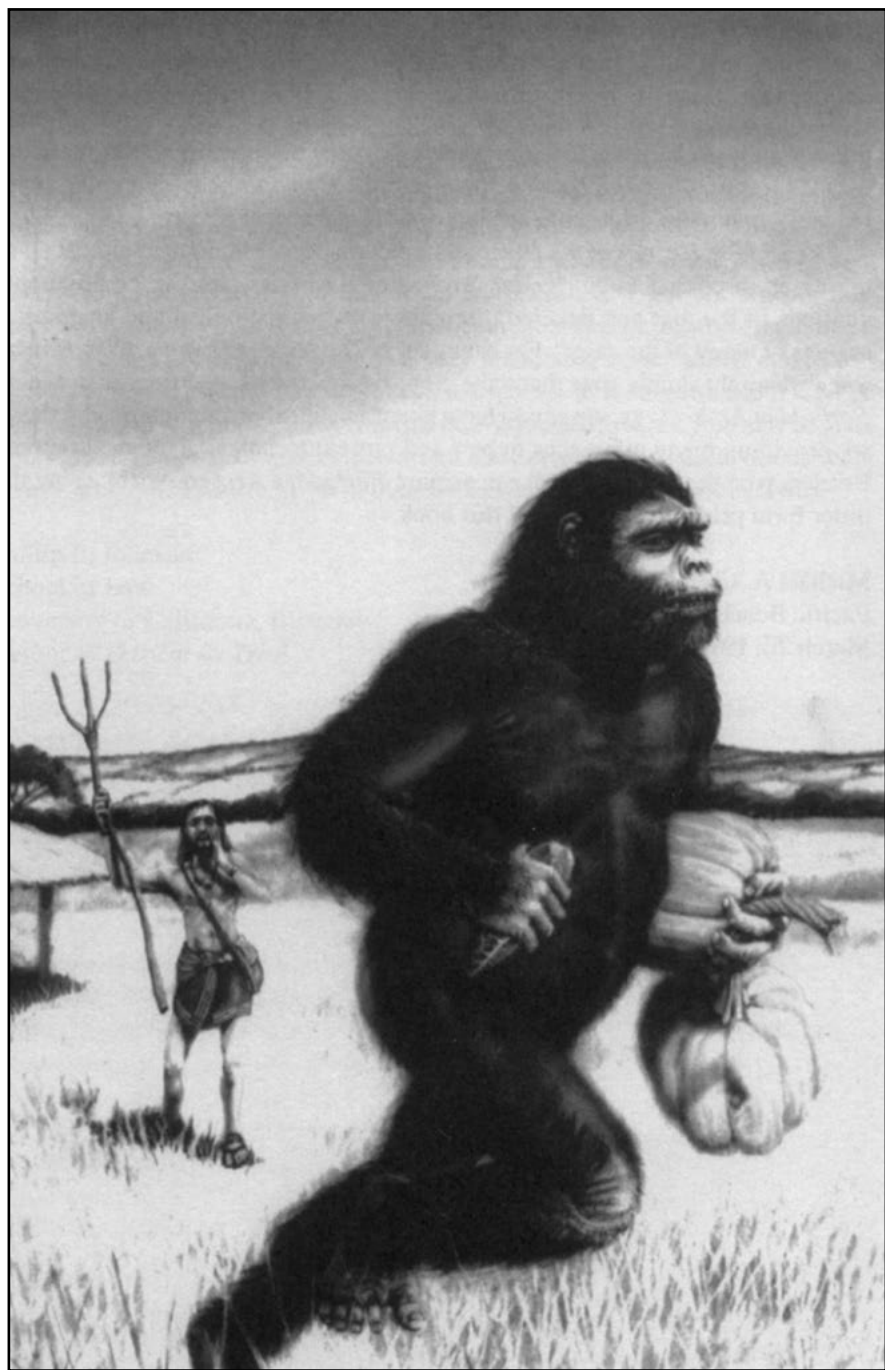
SKRYTÁ HISTORIE LIDSTVA

RICHARD L. THOMPSON

VOLVOX GLOBATOR

SKRYTÁ HISTORIE LIDSTVA

**SKRYTÁ
HISTORIE
LIDSTVA**

**MICHAEL A. CREMO
RICHARD L. THOMPSON**

Michael A. Cremo
Richard L. Thompson

The Hidden History of the Human Race

přeložil Jaroslav Blažek

Copyright © 1994 by Govardhan Hill Inc.
Translation © Jaroslav Blažek, 2000

ISBN: 978-80-7511-830-1

ISBN: 978-80-7511-831-8 (epub)

ISBN: 978-80-7511-832-5 (pdf)

Věnováno

Jeho Božské Milosti

A. C. Bhaktivedantovi Swamimu Prabhupādovi

om ajñāna-timirāndhasya jñānāñjana-śalākayā
cakṣur unmīlitam yena tasmai śrī-gurave namaḥ

PŘEDMLUVA

Lidská prehistorie není zrovna oblast, o které bychom měli být dogmatičtí. Před několika lety byla prakticky jako fakt veřejnosti představena hypotéza „Mitochondriální Evy“; dnes má potíže. Jen pár dní před napsáním této předmluvy hlásily novinové články předatování fragmentu lebky nalezeného na Jávě a připisovaného druhu *Homo erectus*. Stáří zkameněliny se nyní odhaduje na 1,8 miliónů let, což zdánlivě tento druh prohlašovaný za pravěký umísťuje do Asie dlouho před tím, než podle dřívějších předpokladů migroval z Afriky.

S důkazy tohoto druhu mohla být široká veřejnost seznámena proto, že ačkoliv maří očekávání některých paleoantropologů, stimuluje ostatní a zásadním způsobem neohrožuje souvislost přijatých představ o lidské evoluci. Ale co kdyby byly v sedimentech starých dva milióny let nalezeny fosílie zjevně *moderního* člověka? Byl by překvapující nález přijat s důvěrou? Možná by se vytvořil neodolatelný nátlak na přepočítání data, přiřknutí fosílie nějakému druhu předcházejícímu člověku, zpochybnění kvalifikovanosti objevitele a nakonec zapomnění celé věci.

Podle Michaela Crema a Richarda Thompsona se něco podobného dělo a dělo se to často. Důvodem je aplikace metody dvojího standardu při vyhodnocování evidence. Evidence raných lidských bytostí nebo jejich nástrojů je bez váhání přijata, je-li v souladu s ortodoxním modelem lidské evoluce. Stejně věrohodná evidence, která ovšem není v souladu s tímto modelem, je ignorována nebo dokonce potlačena. Velmi rychle zmizí z literatury a za pár generací je téměř tak neviditelná, jako by nikdy neexistovala. Výsledkem je, že je prakticky nemožné, aby si konkurenční pochopení rané lidské historie získalo důvěru. Důkazy, které by jej podporovaly, již nejsou přístupné.

Rozsáhlé dílo s názvem *Zakázaná archeologie* Crema a Thompsona skýtá omračující popis některých důkazů, které byly kdysi vědě známy, ale které zmizely ze zřetele vlivem „filtru poznání“, který chrání panující paradigma. Detektivní práce, kterou autoři podstoupili při odkrývání těchto důkazů, je ohromující.

Detailnost a důkladná analýza zpráv o nálezech a způsobu jejich odhalení nás opravňuje k tomu, abychom autory brali vážně. Bohužel jen hrstka profesionálních vědců je ochotna uvažovat takové důkazy, které vyvracejí převládající názory a nejsou původem z akademického hlavního proudu. Tato práce je určena pro běžného čtenáře. Je to resumé rozsáhlejšího díla. Doufám, že vzbudí pozornost spravedlivě přemýšlejících odborníků, kteří možná budou následně motivováni studovat mnohem detailnější prezentaci týchž důkazů v původní knize.

Autoři otevřeně přiznávají svoji motivaci podpořit pojetí, jehož zdrojem je vědecká indická literatura, podle které je lidská rasa velmi stará. Nesdílím jejich náboženství ani motivace, ale také si nemyslím, že náboženský názor vrhá špatné světlo na někoho, kdo jej otevřeně přizná. Vědci mají motivy, stejně jako ostatní lidské bytosti, a sklony, které mohou zamlžit jejich úsudek. Dogmatický materialismus, který ovládá mysl mnoha vědců hlavního proudu, uškodí pravdě s mnohem větší pravděpodobností, protože není pokládán za sklon. Důležitou věcí nakonec není *proč* byli badatelé motivováni vyhledávat určité druhy důkazů, ale *zda* našli něco, co je hodné toho, aby to bylo oznámeno a vědecká komunita o tom vážně diskutovala.

Podle mého soudu podali Cremo a Thompson zprávu o důkazech, které si takové pozorné uvážení zaslouží. Nepíši tuto předmluvu ve smyslu schválení jejich nálezů, ale pro povzbuzení vážných studentů tématu, aby autorům popřáli sluchu. Je to velmi zajímavá kniha a vzrušující čtení. Velmi rád bych viděl, jak důkazy v ní uvedené obstojí spravedlivému přezkoumání nejlépe informovaných čtenářů, kteří mohou mít radost z prošetření důkazů nezahrnutých do učebnic a časopiseckých článků, které jim byly předkládány na střední a vysoké škole.

Phillip E. Johnson
Škola práva
Kalifornská univerzita, Berkeley
Autor knihy *Darwin on Trial*

SLOVO ÚVODEM

Nezkrácená verze knihy *Zakázaná archeologie* má 952 stran. Pro mnoho čtenářů není snadné takové dílo přečíst. S Richardem jsme se tedy rozhodli vydat *Skrytou historii lidstva* – kratší, čtivější a cenově přijatelnější verzi *Zakázané archeologie*.

Zkrácená verze přitom obsahuje téměř všechny případy diskutované v *Zakázané archeologii*. Schází jí bibliografické citace v textu a u mnoha případů detailnější diskuze geologických a anatomických aspektů. Je-li např. ve *Skryté historii lidstva* uvedeno, že stáří naleziště je považováno za pozdní pliocén, pak v *Zakázané archeologii* je podrobněji diskutován důvod s mnoha odkazy na minulé a současné technické geologické zprávy.

Michael A. Cremona
Pacific Beach, Kalifornie
26. březen 1994

ÚVOD A PODĚKOVÁNÍ

V roce 1979 byly ve východoafrickém nalezišti v Laetoli v Tanzánii objeveny otisky nohy v nánosech sopečného popela starých více než 3,6 miliónů let. Mary Leakeyová a další prohlásili, že otisky byly nerozeznatelné od otisků nohou moderního člověka. Pro ně to ovšem znamenalo pouze to, že nohy předchůdce člověka z doby před 3,6 milióny lety se pozoruhodně podobají nohám současného člověka. Ale podle jiných vědců, jako např. fyzického antropologa R. H. Tuttle z Chicagské univerzity, ukazují fosilní kosti nohou známých australopiteků z doby před 3,6 milióny lety zcela zřetelně, že jejich nohy měly opičí znaky. Z toho plyne, že nejsou s laetolskými otisky srovnatelné. V článku z roku 1990, v březnovém vydání *Natural History*, Tuttle přiznal že „nám zůstává jakési tajemství“. Proto se nám zdá přípustné zvážit možnost, kterou nezmínil ani Tuttle ani Leakey, tj. že bytosti s anatomicky moderními lidskými těly odpovídajícími jejich anatomicky současným lidským nohám existovaly před nějakými 3,6 milióny lety ve východní Africe. Snad koexistovali, jak naznačuje ilustrace na protější straně, s bytostmi podobajícími se opicím. Ač může být tato archeologická možnost zajímavá, současné představy o lidské evoluci ji nepřipouští.

Ale v období od r. 1984 do r. 1992 jsme s Richardem Thompsonem, za asistence badatele Stephena Bernatha, nashromáždili rozsáhlý soubor důkazů, který zpochybňuje současné teorie lidské evoluce. Některé z těchto důkazů, jako např. zmíněné otisky v Laetoli, jsou poměrně nové. Velká část z nich však byla oznámena vědci v 19. a na začátku 20. století.

Aniž by se na tento soubor starších důkazů podíval, může se někdo domnívat, že s ním musí být něco špatného a že byl vědci v minulosti z velice dobrých důvodů odstraněn. Tuto možnost jsme s Richardem velice hluboce zkoumali. Dospěli jsme však k závěru, že kvalita těchto kontroverzních důkazů není o nic lepší či horší než domněle nesporné důkazy obvykle citované ve prospěch současných pojetí lidské evoluce.

V první části *Skryté historie lidstva* blížeji vyšetřujeme rozsáhlé množství sporných důkazů, které odporují současným myšlenkám o lidské evoluci. Podrobně líčíme případy systematického potlačování důkazů, jejich ignorování či zapomínání, ačkoliv jsou jak kvalitativně, tak kvantitativně srovnatelné s důkazy, které jsou dnes přijímaným představám o počátcích lidstva příznivé. Když mluvíme o potlačování důkazů, nemíníme tím vědce-spiklence, kteří strojí satanské úklady s úmyslem oklamat veřejnost. Máme tím na mysli pokračující sociální proces filtrace poznání, který se zdá být vcelku neškodný, ale má značný kumulativní účinek. Jisté kategorie důkazů jednoduše mizí z obzoru. Podle našeho názoru neoprávněně.

Tento systém potlačování informací probíhá již dlouhou dobu. V r. 1880 publikoval J. D. Whitney, státní geolog státu Kalifornie, rozsáhlou zprávu o pokročilých kamenných nástrojích nalezených v kalifornských zlatých dolech. Nástroje, včetně hrotů oštěpů, kamenných hmoždířů a otloukačů, byly nalezeny hluboko v důlních šachtách, pod silnými, nepoškozenými vrstvami lávy, v útvech starých 9 až 55 miliónů let. W. H. Holmes ze Smithsonianova ústavu, jeden z čelních kritiků kalifornských nálezů, napsal: „Kdyby profesor Whitney plně oceňoval příběh lidské evoluce, jak je dnes chápán, snad by váhal s vyslovením formulovaných závěrů [že lidé žili v Severní Americe ve velmi starých dobách], nehledě na impozantní množství svědectví, se kterým byl konfrontován.“ Jinak řečeno, nesouhlasí-li fakta s oblíbenou teorií, musí být vyřazena, i když jich je impozantní množství.

To hovoří pro zásadní bod, který se snažíme ve *Skryté historii lidstva* učinit, tj. že ve vědecké komunitě působí filtr poznání, který slouží k vyloučení nežádoucích důkazů. Tento proces filtrace poznání probíhá již více než století. Mimo obecný proces filtrace poznání se také zdá, že existují případy přímějšího potlačení.

Na začátku padesátých let 20. století našel Thomas E. Lee, zaměstnanec Národního muzea Kanady, pokročilé kamenné nástroje v glaciálních usazeních v Sheguiandahu, na ostrově Manitoulin v severní části Huronského jezera. Geolog John Sanford z Wayneské státní univerzity zastával názor, že nejstarší nástroje z Sheguiandah jsou staré nejméně 65 tis. let a mohou být staré dokonce až 125 tis. let. Pro ty, kdo lpí na standardních názorech na prehistorii Severní Ameriky bylo takové stáří nepřijatelné. Lidé totiž podle jejich předpokladů poprvé přišli do Severní Ameriky před asi 12 tis. lety ze Sibíře.

Thomas E. Lee si postesknul: „Objevitel nálezů [Lee] byl ze svého postavení v civilní službě dohnán k dlouhodobé nezaměstnanosti; publikační možnosti zmařeny; důkazy byly několika prominentními autory překrouceny...; haldy artefaktů zmizely do skladovacích truhlic Národního muzea Kanady; jelikož

odmítl objevitele propustit, byl ředitel muzea, který hodlal publikovat o nalezišti monografii, sám propuštěn a donucen k exilu; v úsilí o získání kontroly nad pouhými šesti vzorky ze Sheguiandahu, které dosud nebyly zajištěny, byly uplatněny oficiální prestižní a mocenské pozice; z naleziště bylo vybudováno turistické rekreační středisko. ... Sheguiandah by si vynutil trapné přiznání, že mandaríni nevědí vše. Bylo by nutné přepsat téměř všechny knihy v prodeji. Musel být zničen. Byl zničen.“

V druhé části *Skryté historie lidstva* vyšetřujeme soubor přijatých důkazů, které se obecně používají k podpoření nyní dominujících ideí o lidské evoluci. Obzvláště zkoumáme status rodu *Australopithecus*. Většina antropologů tvrdí, že *Australopithecus* byl předchůdcem člověka, jeho hlava se podobala hlavě opice, měl lidské tělo a lidský dvounohý postoj a chůzi. Ostatní badatelé však uvádějí přesvědčivé důvody pro zásadně odlišné pojetí tohoto druhu. Jeho jedinci byli podle nich velmi podobní opicím, částečně přebývali na stromech a neměli žádné přímé spojení s evoluční rodinou lidí.

V druhé části rovněž zvažujeme možnost koexistence primitivních hominidů a anatomicky moderních lidí nejen v daleké minulosti, ale i v přítomnosti. Během uplynulého století vědci nashromáždili důkazy svědčící pro život lidem podobných tvorů připomínajících rod *Gigantopithecus*, *Australopithecus*, druh *Homo erectus* a neandrtálce v různých přírodních rezervacích na celém světě. V Severní Americe se těmto tvorům říká Sasquatch. Ve Střední Asii Almové. V Africe, Číně, jihovýchodní Asii, Střední a Jižní Americe se jim říká jinak. Někteří badatelé používají pro všechny obecný termín „divoch“. Vědci a lékaři podali zprávy o pozorování živých i mrtvých divochů a jejich stop. Také zkatalogizovali tisíce zpráv obyčejných lidí, kteří je viděli, jakož i podobné zprávy z historických dokladů.

Někdo se může zeptat, proč bychom vytvořili knihu *Skrytá Historie Lidstva*, aniž bychom sledovali nějaký účel. Vskutku, takový účel tu je.

Richard Thompson a já jsme členy Bhaktivedantova institutu, což je oddělení Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny (International Society for Krishna Consciousness). Předmětem studia tohoto oddělení je vztah mezi moderní vědou a světovým názorem obsaženým v indické védské literatuře. Odtud odvozujeme myšlenku značného stáří lidstva. Za účelem provedení systematického výzkumu existující vědecké literatury na téma stáří lidstva jsme vyjádřili védskou myšlenku v podobě teorie dlouhodobé koexistence různých lidských a opicích bytostí.

Skutečnost, že náš teoretický náhled je odvozen z védské literatury, by jej neměl diskvalifikovat. Volba teorie může vycházet z mnoha zdrojů – inspirace,

předcházející teorie, přítelův návrh, film atd. Není důležitý zdroj teorie, ale její schopnost vysvětlit pozorování.

S ohledem na prostor jsme nemohli v tomto svazku rozvinout naše myšlenky o alternativě k současným teoriím počátků lidstva. Proto chystáme druhý svazek, který by výsledky našeho rozsáhlého výzkumu v této oblasti uvedl do vztahu s naším výchozím vědeckým materiálem.

Zde bych rád řekl několik slov o mé spolupráci s Richardem Thompsonem. Richard je zkušený vědec, matematik, který publikoval citované články a knihy v oboru matematické biologie, dálkového snímání parametrů ze satelitů, geologie a fyziky. Já nejsem vyškolený vědec. Od roku 1977 píši a edituji knihy a časopisy publikované nakladatelstvím Bhaktivedanta Book Trust. V roce 1984 požádal Richard svého asistenta Stephena Bernatha, aby sbíral materiály o počátcích a stáří lidstva. V roce 1986 mě Richard požádal, abych tento materiál převzal a knižně publikoval.

Při prohlížení materiálu, který mi Stephen poskytl, jsem byl překvapen velice malým množstvím zpráv od roku 1859, kdy Darwin publikoval *The Origin of Species*, do roku 1894, kdy Dubois publikoval svoji zprávu o člověku jávském. Zaujalo mě to a požádal jsem Stephena, aby získal nějaké antropologické knihy z období od konce 19. do začátku 20. století. V těchto knihách, mezi nimiž bylo i rané vydání knihy Marcellina Boulea *Fossil Men*, jsem našel vysoce negativní kritiky četných zpráv ze zmíněného období. Podle anotací jsme vyhledali několik vzorků těchto zpráv. Většina z nich popisovala kosti se stopami rytí, kamenné nástroje a anatomicky moderní pozůstatky koster, na které jejich autoři, vědci 19. století, narazili v neočekávaně starých geologických kontextech. Zprávy byly vysoce kvalitní a zodpovídaly mnoho možných námitek. To mě povzbudilo k systematictějšímu zkoumání.

Vyhledání těchto pohřbených literárních důkazů si vyžádalo další tři roky. Stephen Bernath a já jsme získali vzácné záznamy konferencí a časopisy z celého světa. Společně jsme je přeložili. Napsání rukopisu z nashromážděného materiálu trvalo dalších pár let. Během výzkumu a psaní jsem téměř denně diskutoval s Richardem o významu materiálu a o nejlepší způsobu jeho prezentace.

Stephen získal velkou část z materiálu šesté kapitoly od Rona Calaise, který nám ochotně zaslal mnoho fotokopií původních zpráv ze svých archívů. Virginia Steen-McIntyreová nám velmi ochotně poskytla svoji korespondenci o datování naleziště v Hueyatenco v Mexiku. Také jsme měli mnoho užitečných rozprav o kamenných nástrojích s Ruth D. Simpsonovou ze Muzea okresu San Bernardino a o otiscích žraločích zubů na kosti s Thomasem A. Demérem z Muzea přírodní historie v San Diegu.

Kniha by nemohla být dokončena bez různých služeb Christophera Beetlea, absolventa studia výpočetní techniky na Brownově univerzitě, který do Bhaktivedantova institutu v San Diegu přišel v roce 1988. Za přehlédnutí designu a layoutu zkráceného vydání děkuji s Richardem Alisteru Taylorovi. Obálka je dílem Yamaraja dase. Ilustrace naproti první stránce úvodu a v obr. 12.8 jsou vysoce ceněným dílem Milese Tripletta. S produkcí této knihy pomohli také Beverly Symes, David Smith, Sigalit Binyaminy, Susan Fritzová, Barbara Cantatoreová, Joseph Franklin a Michael Best. Richard a já bychom obzvláště rádi poděkovali mezinárodním správcům nakladatelství Bhaktivedanta Book Trust, minulým i současným, za jejich štědrnou podporu výzkumu, sepsání a vydání této knihy.

Nakonec vyzýváme čtenáře, aby nás upozornili na jakékoliv další důkazy, které by nás mohli zajímat, předně pro zahrnutí do budoucích vydání knihy. Své dopisy, prosím, adresujte na adresu Torchlight Publishing, P. O. Box 52, Badger, CA 93603.

Michael A. Cremo
Pacific Beach, Kalifornie
26. března 1994

Poznámka redakce:

1. Pro celou publikaci platí, že slovo „flint“ znamená v překladu „pazourek“ nebo také „křemen“.
2. Veškeré ilustrace byly převzaty z původního vydání ve stejné kvalitě.

Část I
ANOMÁLNÍ DŮKAZY

1

PÍSEŇ RUDÉHO LVA – DARWIN A LIDSKÁ EVOLUCE

Jednoho večera r. 1871 se ve skotském Edinburghu sešla společnost učených britských džentlmenů ke společné hostině. Bavili se humornými písněmi a projevy. Lord Neaves, známý vtípnou lyrickou tvorbou, se postavil a přednesl dvanáct strof, které složil na téma „Počátek druhů à la Darwin“. Jedna z nich:

*Opice s ohlebným palcem a velkým mozkem,
Výřečnost učinivše svým majetkem,
Etablovala se tak tvorstva Pánem,
Což nemůže nikdo popřít!*

Posluchači zareagovali, jak je mezi Rudými lvy zvykem, tichým řevem a vrtením šosy.

Právě dvanáct let po vydání Darwinova *The Origin of Species* r. 1859 považoval vzrůstající počet vědců a dalších vzdělaných osob za nemožné, ba dokonce směšné, předpokládat, že lidé jsou pozměněnými potomky staršího rodu opicím podobných stvoření. V samotném *The Origin of Species* Darwin otázku lidských počátků jen lehce nadhodil poznámkou, uvedenou na jedné z posledních stran, že „na původ člověka a jeho historii bude vrženo světlo“. Přes tuto opatrnost bylo ovšem jasné, že lidstvo za výjimku své teorie evoluce jednoho druhu z jiného nepovažuje.

DARWIN HOVOŘÍ

Teprve v roce 1871 Darwin vystoupil s knihou (*Descent of Man*), která vyjadřovala jeho podrobné názory na lidskou evoluci. Zpoždění vysvětlil slovy: „Po mnoho let jsem shromažďoval poznámky o původu nebo rodokmenu člověka, aniž bych měl v úmyslu něco na toto téma publikovat. Naopak, byl jsem rozhodnut nepublikovat, neboť jsem předpokládal, že tím jen přidám k předsudkům proti mým názorům. Zdálo se mi postačující naznačit ve svém prvním vydání ‚Původu druhů‘, že touto prací ‚bude vrženo světlo na původ a historii člověka‘. To znamená, že veškeré obecné závěry týkající se způsobu objevení se na Zemi nutně platí, vedle ostatních organických bytostí, i pro člověka.“

V knize *Descent of Man* Darwin jednoznačně popřel jakýkoliv zvláštní status lidského druhu. „Docházíme k závěru,“ napsal, „že člověk je potomkem chluapatého čtyřnožce s ocasem, žijícího pravděpodobně na stromech a obývajícího Starý svět.“ To bylo odvážné tvrzení. Postrádalo však ten nejpřesvědčivější důkaz – fosilie druhů přechodných mezi pravěkými opicemi a současnými lidmi.

Mimo dvou špatně datovaných lebek neandrtálců z Německa a Gibraltaru a několika dalších málo zmiňovaných nálezů moderní morfologie neexistovaly žádné nálezy fosilních zbytků hominidů. Tento fakt se stal brzy municí těm, kteří odporovali Darwinovu názoru, že lidé měli opičí předky. Kde jsou zkameněliny, které by to dokazovaly?

Dnešní paleoantropologové téměř bez výjimky věří, že naplnili Darwinova očekávání pozitivními nálezy fosilií lidských předků v Africe, Asii a jinde.

OBJEVENÍ SE HOMINIDŮ

V této knize běžně používáme moderní systém geologických věků (tab. 1.1). Při našem studiu historie vývoje člověka poskytuje pevnou soustavou souřadnic. Je to výhodné. Naše nálezy však mohou vyžadovat nové promyšlení geologického časového měřítka.

Podle současných názorů se první bytosti podobné opicím objevily v oligocénu, jehož počátek sahá do doby před zhruba 38 milióny lety. První opice pokládáné za předchůdce v rodové linii lidí se objevily v miocénu, před 5 až 25 milióny lety. Mezi ně patří *Dryopithecus*.

Následuje pliocén. Během tohoto období se údajně ve fosilních záznamech objevili první hominidi, neboli člověku podobní primáti se vzpřímenou chůzí.

Epocha	Období	Počátek v miliónech let od současnosti
třetihory	holocén	0,01
(kenozoikum)	pleistocén	2
	pliocén	5
	miocén	25
	oligocén	38
	eocén	55
	paleocén	65
druhohory	křída	144
(mezozoikum)	jura	213
	trias	248
prvohory	perm	286
(paleozoikum)	karbon	360
	devon	408
	silur	438
	ordovik	505
	kambrium	590

Nejranější známý hominid je *Australopithecus*, tj. Jižní opice, jejíž stáří se odhaduje až na 4 milióny let, tj. pliocén.

Tento téměř člověk byl podle vědců vysoký asi 150 až 180 cm a objem jeho lebky dosahoval 300 až 600 cm³. Od krku dolů byl prý *Australopithecus* velmi podobný současným lidem, zatímco hlava vykazovala některé opičí a některé lidské rysy.

Jedna větev rodu *Australopithecus* se pokládá za zdroj druhu *Homo habilis*, který vznikl před 2 milióny let, na začátku pleistocénu. *Homo habilis* vypadá podobně jako *Australopithecus*, ale jeho lebka má větší objem, 600 až 750 cm³.

Homo habilis se pokládá za zdroj druhu *Homo erectus* (který zahrnuje člověka jávského a pekingského). Ten se objevil zřejmě před přibližně 1,5 milióny lety. Jeho výška se odhaduje na 150 až 180 cm a objem jeho lebky je 700 až 1300 cm³. Většina paleoantropologů věří, že od krku dolů byl *Homo erectus*, podobně jako *Australopithecus* a *Homo habilis*, téměř stejný jako současní lidé. Čelo se však svažovalo dolů zpoza hřebenu hustého obočí, čelisti a zuby byly velké a spodní

čelist postrádala bradu. Věří se, že *Homo erectus* žil v Africe, Asii a Evropě do doby asi před 200 tis. lety.

Podle paleoantropologů se anatomicky současní lidé (*Homo sapiens sapiens*) postupně vyvinuli z druhu *Homo erectus*. První archaičtí *Homo sapiens* se prý objevili někdy před 300 nebo 400 tis. lety. Jsou popisováni s objemem lebky téměř stejně velkým jako současní lidé, ale do menší míry stále projevující některé charakteristiky druhu *Homo erectus*, jako např. silná lebka, poklesávající čelo a velké nadočnicové oblouky. Příklady této kategorie jsou nálezy ze Swanscombe v Anglii, Steinheimu v Německu a Fontchevade a Araga ve Francii. Jelikož mají tyto lebky rovněž do určité míry neandrtálské znaky, jsou zařazovány i do třídy předneandrtálských lebek. Většina autorit dnes předpokládá, že jak anatomicky současní lidé, tak klasičtí západoevropští neandrtálci se vyvinuli z hominidů pre-neandrtálského typu nebo typu raných *Homo sapiens*.

Na počátku 20. století se někteří vědci hlásili k názoru, že neandrtálci posledního glaciálního období, známí jako klasičtí západoevropští neandrtálci, byli přímými předky současných lidských bytostí. Jejich mozky byly větší než mozky druhu *Homo sapiens sapiens*. Jejich tváře a čelisti byly o hodně větší a jejich čela byla nižší, sražená dozadu zpoza obočí. Pozůstatky neandrtalců se nacházejí ve vrstvách pleistocénu starých 30 až 150 tis. let. Nález raného *Homo sapiens* ve vrstvách mnohem starších než 150 tis. let však přesvědčivě odstranil klasické západoevropské neandrtálce z přímé rodové linie sestupující od druhu *Homo erectus* k současným lidem.

Člověk kromaňonský se objevil v Evropě přibližně před 30 tis. lety. Anatomicky se shoduje se současnými lidmi. Vědci se původně domnívali, že anatomicky současný *Homo sapiens sapiens* se poprvé objevil asi před 40 tis. lety, ale nyní je mnoho autorit přesvědčeno (na základě objevů v Jižní Africe a jinde), že se objevil před více než 100 tis. lety.

Objem lebky moderních lidí je od 1000 do 2000 cm³, s průměrem okolo 1350 cm³. Jak si lze lehce povšimnout mezi dnešními lidmi, neexistuje vzájemný vztah mezi velikostí mozku a inteligencí. Existují lidé s velmi vysokou inteligencí jejichž mozek nemá více než 1000 cm³ a naopak lze nalézt imbecily s mozkem o objemu 2000 cm³.

V současných výkladech počátků lidstva nenalezneme přesné místo, čas ani způsob procesu vzniku druhu *Homo habilis* z rodu *Australopithecus*, nebo druhu *Homo erectus* z druhu *Homo habilis*, nebo současných lidí z druhu *Homo erectus*. Většina paleoantropologů se však shoduje na tom, že do Nového světa přišli pouze anatomicky současní lidé. Rané fáze evoluce, od rodu *Australopithecus* vzhůru, se podle nich udály ve Starém světě. Obecně se říká, že lidské bytosti

poprvé dospěly do Nového světa asi před 12 tis. lety. Někteří vědci jsou ochotni připustit i 25 tis. let, což je hranice pozdního pleistocénu.

V předpokládaném záznamu lidského rodokmenu je i dnes mnoho trhlin. Např. téměř úplně scházejí zkameněliny spojující miocenní opice jako je *Dryopithecus* s pliocenními předky současných opic a lidí, obzvláště v intervalu před 4 až 8 milióny lety.

Možná budou nalezeny fosílie, které trhliny vyplní. Ale, což je značně důležité, není důvodu předpokládat, že tyto fosílie budou podporovat teorii evoluce. Co kdyby se např. ve vrstvě starší než ty, kde byl nalezen *Dryopithecus*, objevily fosílie anatomicky současných lidí? Dokonce i pouhé zjištění, že anatomicky současní lidé žili před jedním miliónem let, tj. 4 milióny let po odchodu druhu *Dryopithecus* v pozdním miocénu, by stačilo k zamítnutí běžných výkladů počátků lidstva.

Ve skutečnosti byly takové důkazy již nalezeny, ale jsou potlačovány nebo účelně zapomínány. Velká část z nich se objevila v desetiletích ihned po vydání Darwinovy knihy *The Origin of Species*, před níž nebyly učiněny žádné významné nálezy mimo nálezu člověka neandrtálského. V počátečních letech darwinizmu neexistovala jasně ustanovená historie lidského původu, kterou by bylo možné obhájit. Profesionální vědci učinili mnoho objevů, které by nyní neuspěly v žádosti o publikaci v žádném akademicky více respektovaném časopise.

Většina z těchto fosílií a artefaktů byla vykopána před objevem člověka jávského, prvního protolidského (protohuman) hominida mezi druhem *Dryopithecus* a moderními lidmi. Eugene Dubois jej nalezl v usazeninách středního pleistocénu, jimž se obvykle přisuzuje stáří 800 tis. let. Objev se stal orientačním bodem. Od té doby vědci neočekávali fosílie nebo artefakty anatomicky současných lidí ve starších nebo stejně starých nánosech. Pokud byly takové nálezy učiněny, dospěli k závěru (nebo někdo moudřejší), že to je nemožné a našli nějaký způsob, jak nález diskreditovat jako chybu, iluzi nebo podvod. Nicméně v 19. století, před nálezem člověka jávského, našli uznávaní vědci jisté množství příkladů anatomicky moderních lidských kosterních pozůstatků ve velice starých vrstvách. Také našli velký počet různých typů kamenných nástrojů a zvířecích kostí se stopami lidské činnosti.

NĚKOLIK PRINCIPŮ EPISTEMOLOGIE

Než započneme naše zkoumání zavržených a přijatých paleoantropologických důkazů, načrtneme několik epistemologických pravidel, podle kterých jsme se

snažili řídit. Epistemologie se ve *Webster's New World Dictionary* definuje jako „studium nebo teorie počátku, povahy, metod a hranic poznání“. Při studiu vědeckých důkazů je důležité mít stále na mysli povahu, metody a hranice poznání; jinak snadno dospějeme k nesprávným představám.

Paleoantropologické důkazy mají jistá zásadní omezení, které bychom měli zdůraznit. Předně pozorování zabývající se paleoantropologickými skutečnostmi povětšinou tvoří vzácné objevy, které nelze podle vlastní vůle opakovat. Někteří vědci si na tomto poli např. vybudovali značnou reputaci na základě několika slavných objevů, kdežto drtivá většina ostatních neučinila za celou svoji kariéru jediný významný nález.

Za druhé, jakmile je objev učiněn, jsou klíčové prvky důkazu zničeny a jejich znalost závisí výhradně na svědectví objevitelů. Např. jeden z nejvýznamnějších aspektů fosílie je její stratigrafické umístění. Avšak jakmile je fosílie vyjmuta ze země, je přímý důkaz jejího umístění zničen a musíme se v tomto ohledu prostě spoléhat na výpověď exkavátora. Můžeme samozřejmě namítnout, že původní místo fosílie mohou naznačit její chemické či jiné rysy, ale to neplatí ve všech případech. A při stanovování takových soudů též vycházíme ze zpráv o chemických a fyzikálních vlastnostech vrstvy, ve které byla fosílie údajně nalezena.

Objevitelé důležitých nálezů někdy nemohou nalézt místo, kde svůj nález učinili. Po několika málo letech jsou naleziště téměř nevyhnutelně zničena, ať už erozí, úplným paleoantropologickým výzkumem nebo komerčním využitím. Dokonce i moderní vykopávky, jejichž znakem je úzkostlivý zápis detailů, ničí samotný důkaz, který zaznamenávají a ponechávají k podložení mnoha klíčových tvrzení pouze psané svědectví. A mnoho důležitých objevů i dnes popisuje klíčové detaily velmi nedostatečně.

Kdo má tedy v úmyslu ověřit paleoantropologické zprávy, zjistí, že získat přístup ke skutečným faktům je velice obtížné, a to i tehdy, má-li možnost navštívit místo nálezu. Časová a finanční omezení mu samozřejmě znemožní osobně vyšetřit více než malý zlomek z celkového počtu důležitých paleoantropologických nalezišť.

Třetím problémem je, že paleoantropologická fakta jsou zřídka kdy jednoduchá. Vědec může přísežně prohlásit, že fosílie byly zcela jasně vystaveny v určité vrstvě z raného pleistocénu povětrnostním vlivům. Ale tento zdánlivě jednoduchý výrok může záviset na mnoha pozorováních a argumentech zahrnujících geologické dislokace, možnost poklesů, přítomnost či nepřítomnost vrstvy naplaveniny z pahorku, přítomnost opětovně naplněné rokle atd. Pokud nahlédneme do svědectví jiné osoby přítomné na nalezišti, můžeme zjistit, že se zabývá mnoha důležitými podrobnostmi, které první svědek vůbec nezmínil.

Různí pozorovatelé si někdy navzájem odporují a jejich smysly a paměť jsou nedokonalé. Jeden pozorovatel tedy může na daném místě vidět určité detaily a přitom zanedbat jiné. Některých z nich by si mohli všimnout jiní pozorovatelé, ale v důsledku zneprístupnění naleziště se to může ukázat nemožné.

Pak je tu problém podvádění. Podvody mohou být jednak systematické, jako tomu bylo v případě nálezu v Piltdownu. Odhalit tento druh podvodu vyžaduje vyšetřovací schopnosti perfektně vyškoleného policisty plus veškeré vybavení moderní forenzní laboratoře. Naneštěstí jsou pro promyšlené nebo nevědomě podvody vždy silné motivy, jelikož na objevitele lidského předka čeká sláva.

Podvádění se ale může vyskytnout na úrovni pouhého neuvedení skutečností, které odporují žádoucím závěrům. Jak v knize uvidíme, badatelé někdy pozorovali v jistých vrstvách artefakty, ale nepodali o tom zprávu, protože nevěřili tomu, že by artefakty mohly být opravdu tak staré. Tomu se lze vyhnout velice obtížně, protože naše smysly jsou nedokonalé a vidíme-li něco, co se nám zdá být nemožné, pak přirozeně pokládáme náš vjem za chybný. Úmyslné zanedbání zmínky o důležitých okolnostech pozorování je prostě nedostatek lidské povahy, který může mít zhoubný dopad na empirický proces.

Vady paleoantropologických faktů se neomezují pouze na vykopávky objektů. Podobné vady jsou též přítomny v moderních chemických nebo radiometrických datovacích studiích. Např. se může zdát, že datování podle stupně rozkladu radioaktivního izotopu uhlíku (^{14}C) je přímým pracovním postupem, který poskytuje spolehlivé číslo – stáří objektu. Datovací studie ale často zahrnují komplexní úvahy s ohledem na totožnost vzorků, jejich historii a možné znečištění. Mohou obsahovat zamítnutí některých předběžně vypočtených dat a přijetí jiných na základě komplexních argumentů, které jsou zřídka veřejně publikovány. Zde mohou být fakta také komplexní, neúplná a převážně nepřístupná.

Závěrem, ke kterému na základě těchto omezení dospíváme, je, že v této oblasti jsme převážně omezeni na srovnávací studie zpráv. Ač lze v muzeích konkrétní důkazy ve formě fosilií a artefaktů nalézt, většina klíčových důkazů, které jsou pro tyto objekty významné, existuje pouze v psané podobě.

Jelikož informace skýtané paleoantropologickými zprávami jsou povětšinou neúplné a i ta nejjednodušší paleoantropologická fakta většinou obsahují komplexní, nevyřešitelné problémy, je obtížné dospět v tomto oboru k solidním závěrům o realitě. Co tedy můžeme dělat? Navrhujeme jednu důležitou věc – porovnávat kvalitu různých zpráv. Ačkoliv nemáme přístup ke skutečným faktům, můžeme přímo studovat různé zprávy a objektivně je srovnávat.

Soubor zpráv zabývajících se určitými objevy lze zhodnotit na základě důkladnosti ohlašovaného výzkumu a logiky a konzistence uvedených argumentů.

Můžeme zvážit, zda byly diskutovány a zodpovězeny různé skeptické protiargumenty dané teorie. Jelikož hlášená pozorování musí vždy být přijímána s jistou dávkou víry, můžeme též prozkoumat kvalifikace pozorovatele.

Jsou-li dva soubory zpráv podle těchto kritérií na stejné úrovni hodnověrnosti, pak by se s nimi mělo zacházet stejně. Můžeme je oba přijmout nebo zavrhnout, nebo jim připsat status nejistoty. Bylo by ovšem chybné přijmout jeden z nich a druhý zamítnout. A obzvláště chybné by bylo přijmout jeden soubor za důkaz dané teorie a potlačit druhý a tím jej znepřístupnit budoucím studentům.

Tento přístup aplikujeme na dvě specifické množiny zpráv. První obsahuje zprávy o anomálně starých artefaktech a pozůstatcích lidských koster, z nichž většina byla nalezena na konci 19. a počátku 20. století (část I knihy). Druhá množina zahrnuje zprávy o artefaktech a pozůstatcích koster, které jsou přijímány jako důkazy podporující obecně uznávané teorie lidské evoluce. Tyto zprávy jsou datovány v rozmezí od konce 19. století do osmdesátých let 20. století (část II). V důsledku přirozených propojení mezi nálezy diskutujeme v této druhé části i některé anomálie.

Přes velký pokrok paleoantropologie v 20. století existuje základní kvalitativní rovnocennost těchto dvou množin zpráv. Proto není vhodné jednu přijímat a druhou zamítat. To má vážné důsledky pro moderní teorii lidské evoluce. Zavrhnutím prvního souboru zpráv (anomálií) a, pro konzistenci i druhého (obecně přijímaných důkazů), je teorie lidské evoluce připravena o značnou část svých důkazů založených na pozorování. Přijetím první množiny zpráv však musíme přijmout existenci inteligentních bytostí vyrábějících nástroje v tak dávných geologických obdobích, jako je miocén či dokonce eocén. Uznáme-li kosterní důkazy uvedené v těchto zprávách, musíme jít dál a uznat existenci anatomicky současných lidských bytostí v těchto vzdálených obdobích. To však nejen podporuje moderní teorii lidské evoluce, ale také to vrhá vážnou pochybnost na celý obraz evoluce savců v kenozoiku.

2

POŘEZANÉ A ZLÁMANÉ KOSTI – ÚSVIT KLAMU

Záměrně ořezávané a zlámané kosti zvířat tvoří podstatnou část důkazů stáří lidstva. Začaly být vážně studovány v půli 19. století a zůstaly objektem rozsáhlého zkoumání a analýzy až do dneška.

V desetiletích po vydání Darwinovy knihy *The Origin of Species* našli mnozí vědci pořezané a zlámané kosti svědčící o přítomnosti lidí v pliocénu, miocénu i dříve. Odpůrci navrhli, že příčinou rýh a lomů pozorovaných na fosilních kostech je činnost masožravců, žraloků nebo účinek geologického tlaku. Podporovatelé nálezů ale uvedli působivé protiargumenty. Např. s pořezanými kostmi byly také nalézány kamenné nástroje a pokusy s těmito nástroji vytvořily na čerstvých kostech stopy přesně odpovídající stopám nalezeným na fosíliích. K rozlišení vrypů na fosilních kostech od škrábanců způsobených zvířaty nebo zuby žraloka použili vědci mikroskop. V mnoha případech byly stopy na kostech umístěny právě na místech vhodných ke specifickým řeznickým úkonům.

Zprávy o pořezaných a zlámaných kostech naznačujících přítomnost lidí v pliocénu i dříve nicméně v souboru důkazů přijímaném v současnosti chybí. Toto vynětí ovšem nemusí být oprávněné. Z neúplného souboru důkazů, které jsou dnes uvažovány, dospěli vědci k závěru, že lidé současného typu se objevili docela nedávno. Ve světle důkazů obsažených v této kapitole se však zdá, že se mýlí.

ST. PREST, FRANCIE

V dubnu 1863 přišel Jules Desnoyers, zaměstnanec Francouzského národního muzea, do St. Prest na severozápadě Francie sbírat fosílie. V písčitém šterku

nalezl část holenní kosti nosorožce. Na kosti si povšiml řady úzkých rýh. Některé pokládal za výtvar ostrého nože nebo břitu pazourku. Také pozoroval malé kruhové stopy, které by mohly být způsobeny nějakým špičatým nástrojem. Později Desnoyers prozkoumal sbírky fosilií ze St. Prest v muzeích v Chartres a na Vysoké škole báňské v Paříži. Viděl na nich stejný druh stop. Svoje nálezy posléze sdělil Francouzské akademii věd.

Někteří moderní autoři prohlásili, že naleziště v St. Prest je z pozdního pliocénu. Pokud byl správný Desnoyersův závěr, že stopy na mnohých kostech byly způsobeny pazourkovými nástroji, pak se zdá, že lidské bytosti se ve zmíněné době nacházely ve Francii. Někdo se zeptá: „Co je na tom divného?“ Z hlediska našeho moderního chápání paleoantropologie je to značně podivné. Přítomnost bytostí sofistikovaně používajících kamenné nástroje v této době v Evropě se zdá být téměř nemožná. Věří se totiž, že na konci pliocénu (asi před 2 milióny lety) ještě moderní lidský druh nevznikl. Jedině v Africe bychom měli nalézat primitivní lidské předky, a sice pouze rod *Australopithecus* a druh *Homo habilis*, z nichž druhý je považován za prvního výrobce nástrojů. Podle zpráv ostatních vědců je naleziště v St. Prest možná mladší než pliocenní – staré snad jen 1,2 až 1,6 miliónů let. Pořezané kosti by však i přesto byly anomální.

Desnoyersovy objevy pořezaných kostí v St. Prest vyvolaly polemiky i v 19. století. Odpůrci tvrdili, že stopy udělali dělníci, kteří nástroje vykopali. Desnoyers ale ukázal, že řezy byly pokryty minerálními depozity stejně jako zbývající povrch fosilních kostí. Význačný britský geolog Sir Charles Lyell míní, že stopy byly pozůstatkem působení zubů hlodavců, ale francouzský prehistorik Gabriel de Mortillet namítl, že zvířaty způsobeny být nemohly. Místo toho pokládal za jejich příčinu ostré kameny, které je vytvořily svým pohybem přes kosti vlivem geologického tlaku. Desnoyers na to odpověděl slovy: „Velké množství zářezů neslo stopy pozdější abraze, způsobené přemístěním nebo pohyby kostí uprostřed písku a šterku. Stopy takto vzniklé mají podstatně jiný charakter než původní stopy a rýhy.“

Kdo měl tedy pravdu, Desnoyers nebo de Mortillet? Některé autority věří, že otázka by byla vyřešena, pokud by se ukázalo, že šterky v St. Prest obsahují pazourkové nástroje, které jsou zcela určitě lidskými výrobky. Louis Bourgeois, duchovní, který si také získal pověst uznávaného paleontologa, provedl důkladný průzkum vrstev v St. Prest s úmyslem takové důkazy nalézt. Ve svém výzkumu nakonec uspěl a našel několik pazourků, o kterých se domníval, že jsou skutečnými nástroji. V lednu 1867 o nálezu zpravil Akademii věd. Slavný francouzský antropolog Armand de Quatrefages prohlásil, že mezi nástroji byly drasadla, vrtáky a hroty kopí.

De Mortilleta však neuspokojilo ani to. Tvrdil, že pazourkové nástroje, které Bourgeois objevil v St. Prest, byly oštípané vlivem geologického tlaku. Zdá se, že ve snaze zodpovědět jednu otázku – povahu zářezů na kostech – jsme uvízli na jiné – jak rozeznat lidské dílo na pazourcích a dalších kamenných objektech. Tuto otázku rozebereme v následující kapitole. Nyní jen poznamenejme, že soudy o podstatě kamenného nástroje jsou předmětem významného sporu i dnes. Je proto zcela jistě možné nalézt důvody ke zpochybnění de Mortilletova zavržení pazourkových nástrojů, které našel Bourgeois. V r. 1910 vyslovil slavný americký paleontolog Henry Fairfield Osborn tyto zajímavé postřehy ve spojení s přítomností kamenných nástrojů v St. Prest: „Nejranější stopy člověka v ložiscích tohoto stáří byly pořezané kosti v St. Prest poblíž Chartres, jejichž objevitelem byl Desnoyers v r. 1863. Pochybnost o umělém charakteru těchto zářezů byla odstraněna nedávnými průzkumy Lavilla a Rutota, jejichž výsledkem byl nález eolizovaných pazourků. Jejich nálezy plně potvrzují objevy, které v těchto depozitech učinil Abbé Bourgeois v r. 1867.“

Co se tedy týče objevů v St. Prest, mělo by být nyní zřejmé, že se zabýváme paleontologickými problémy, které nelze vyřešit rychle a snadno. Jistě neexistuje důvod postačující ke kategorickému odmítnutí těchto kostí jako důkazu lidské přítomnosti v pliocénu. To nás může dovést k údivu, proč nejsou fosílie ze St. Prest a další jim podobné téměř nikdy zmiňovány v učebnicích o lidské evoluci, mimo vzácných případů krátkých uštěpačných zamítavých poznámek pod čarou. Je to skutečně způsobeno očividnou nepříjemností důkazů? Nebo snad souvisí opomenutí nebo souhrnné zavržení spíše se skutečností, že potenciální pozdně pliocenní stáří objektů je tak značně ve sporu se standardním výkladem počátků lidstva?

Podle téhož vzoru napsal Armand de Quatrefages, člen Francouzské akademie věd a profesor Muzea přírodní historie v Paříži, v knize *Hommes Fossiles et Hommes Sauvages* (1884): „Vypadá to, že námitky proti existenci lidí v pliocénu a miocénu mají obvykle souvislost spíše s teoretickými úvahami než s přímým pozorováním.“

MODERNÍ PŘÍKLAD: OLD CROW RIVER, KANADA

Než uvedeme další příklady objevů z 19. století, které zpochybňují moderní představy o počátcích lidstva, uvažme novější zkoumání záměrně modifikovaných kostí. Jednou z nejspornějších otázek konfrontujících paleoantropologii Nového světa je určení doby, kdy lidé vstoupili do Severní Ameriky.

Standardním názorem je, že tlupy asijských lovců a sběračů překročily most tvořený Beringovou zemí asi před 12 tis. lety. Některé autority jsou ochotné připustit až 30 tis. let, zatímco rostoucí menšina podává zprávy o důkazech mnohem dřívější lidské přítomnosti v Americe, s daty sahajícími do pleistocénu. Touto otázkou se budeme detailněji zabývat v následujících kapitolách. Zde však chceme uvést jako současný příklad důkazů probíraných v této kapitole jen fosilní kosti odkryté u řeky Old Crow v oblasti severního Yukonu.

V 70. letech 20. století studoval Richard E. Morlan, člen kanadské Společnosti pro archeologický průzkum a kanadského Národního muzea člověka, modifikované kosti z nalezišť situovaných v oblasti řeky Old Crow. Dospěl k závěru, že mnoho kostí a parohů jeví stopy záměrné lidské činnosti provedené před jejich zkameněním. Kosti, které přinesla řeka, byly objeveny v povodňové oblasti raného wisconsinského glaciálu, jehož stáří je 80 tis. let. Nález silně zpochybnil uznávané představy o zalidňování Nového světa. Ale v r. 1984 publikovali R. M. Thorson a R. D. Guthrie studii, která ukazuje, že působení ledu řeky mohlo zapříčinit změny, které vedly Morlana k domněnce, že jsou projevy lidské činnosti. Později Morlan upustil od svého tvrzení, že všechny kosti, které našel, byly modifikovány působením lidí. Připustil, že z celkových 34 kostí může 30 nést znaky působení říčního ledu nebo jiných přírodních vlivů.

Přesto však stále věřil, že zbývající čtyři vzorky nesly jasné stopy lidské práce. V publikované zprávě prohlásil: „Řezy a škrábance na nalezených kostech... jsou nerozeznatelné od řezů a škrábanců způsobených kamennými nástroji během porážky a odstraňování masa ze zvířecích mrtvol.“

Morlan zaslal dvě kosti dr. Pat Shipmanové, expertce na řezy na kostech, působící na Univerzitě Johna Hopkinse. Shipmanová prozkoumala stopy na kostech pod elektronovým skenovacím mikroskopem a porovnála je s více než tisícem vzorových otisků na kostech. Stopy na jedné z kostí prohlásila za neprůkazné. Ostatní však podle ní vykazovaly zcela jasné známky činnosti nástrojů. Morlan poznamenal, že v oblasti řeky Old Crow a v přilehlých vyvýšených oblastech byly nalezeny kamenné nástroje, i když nikoliv přímo na místech nálezů kostí.

Z toho, co tu bylo řečeno, plyne, že kosti ze St. Prest, a další jim podobné, nelze opomíjet. Důkazy stejného druhu jsou považovány ještě dnes za důležité a metody jejich analýzy jsou téměř totožné s metodami aplikovanými v 19. století. Tehdy sice vědci neměli elektronové mikroskopy, ale optické mikroskopy byly a stále jsou pro tuto práci plně postačující.

POUŠŤ ANZA-BORREGO V KALIFORNII

Další moderní příklad pořezaných kostí podobných kostem ze St. Prest je objev George Millera, správce muzea Univerzity údolí Imperial Valley v městě El Centro v Kalifornii. Miller (zemřel r. 1989) ohlásil, že šest mamutích kostí, které byly vykopány v poušti Anza-Borrego, má rýhy podobající se rýhám způsobeným kamennými nástroji. Datování izotopem uranu provedené Geologickým průzkumem Spojených států naznačilo, že kosti jsou staré nejméně 300 tis. let. Datování paleomagnetickou metodou a vzorky vulkanického popela naznačily stáří asi 750 tis. let.

Jeden uznávaný vědec řekl, že Millerovo tvrzení je „právě tak přijatelné jako lochnesská obluda nebo žijící mamut na Sibiři“. Miller odpověděl: „Tito lidé nechťejí vidět člověka právě tam, protože jejich kariéra by tím mohla být ohrožena.“ Pořezané mamutí kosti z pouště Anza-Borrego byly předmětem našeho rozhovoru s Thomasem Deméré, paleontologem Muzea přírodní historie města San Diego (31. května 1990). Deméré se vyjádřil, že k tvrzením podobným Millerovu má přirozenou nedůvěru. Vznese námitky proti odborné stránce odkrytí kostí a poukázal na skutečnost, že fosílie nebyly nalezeny společně s kamennými nástroji. Navíc prohlásil, že je velice nepravděpodobné, aby byla kdy publikována jakákoliv zmínka o nálezů ve vědeckém časopise, protože referenti, kteří posuzují články, by jej pravděpodobně neschválili. Později jsme se od Julie Parksové, správkyň vzorků George Millera, dozvěděli, že Deméré si nikdy zkameněliny neprohlédl a ani nenavštívil místo nálezů, přestože byl k tomu vyzván.

Parksová prohlásila, že jeden zářez očividně pokračuje z jedné fosilní kosti na druhou, která byla ještě před porušením kostry mamuta umístěna právě vedle ní. To budí dojem stopy po porážce. Náhodilé stopy způsobené pohybem kostí v zemi po rozpadu kostry by pravděpodobně z jedné kosti na druhou nenavazovaly.

POŘEZANÉ KOSTI Z NALEZIŠŤ V ITÁLII

Vzorky pořezané podobně jako nálezy ze St. Prest nalezl J. Desnoyers ve sbírce kostí nalezených v povodí řeky Arno (Val d'Arno) v Itálii. Kostí s rýhami pocházely ze stejných druhů zvířat jako kosti nalezené v St. Prest – včetně druhů *Elephas meridionalis* a *Rhinoceros etruscus*. Byly z období pliocénu zvaného Astian. To znamená, že jejich stáří je 3 až 4 milióny let. Je také možné, že kosti mohly být staré pouze 1,3 miliónů let, což je doba vyhynutí druhu *Elephas meridionalis* v Evropě.

Kosti s rýhami byly nalezeny i v jiných částech Itálie. V září 1865 seznámil prof. Ramoriny účastníky setkání Italské společnosti přírodních věd ve městě Spezzia s kostmi vyhynulého druhu jelena a nosorožce, které podle něj nesly stopy po řezu provedeném lidskou bytostí. Byly nalezeny v San Giovanni, blízko Sieny. Stejně jako kosti z Val d'Arno, i těmto kostem bylo připsáno astianské období pliocénu. De Mortillet, věrný svému standardnímu negativnímu názoru, prohlásil, že stopy jsou podle něj nejpravděpodobněji způsobeny nástroji dělníků, kteří kosti vyjímali.

NOSOROŽCI V BILLY, FRANCIE

A. Laussedat informoval 13. dubna 1868 Francouzskou akademii věd, že mu P. Bertrand poslal dva úlomky spodní čelisti nosorožce. Pocházely z jámy nedaleko města Billy ve Francii. Na jednom z fragmentů byly čtyři velice hluboké zářezy. Tyto krátké zářezy na spodní části kosti byly přibližně souběžné. Podle Laussedata se stopy v příčném řezu podobaly stopám, které zanechává sekerka na kusu tvrdého dřeva. Domníval se tedy, že inkriminované stopy vznikly stejným způsobem, tj. účinkem – na čerstvou kost – nějakého nástroje na sekání drženého v ruce. Pro Laussedata to znamenalo, že lidé byli současníky fosilního nosorožce v geologicky nedávné době. Jak nedávné, to ukazuje skutečnost, že čelist byla nalezena ve formaci středního miocénu. Její stáří je asi 15 miliónů let.

Byly stopy na kostech opravdu vytvořeny lidskými bytostmi? De Mortillet měl za to, že ne. Po vyloučení ohlodání masožravci napsal: „Nejsou způsobeny ničím jiným, než geologickými vlivy.“ Ač může mít de Mortillet pravdu, neuvedl pro ospravedlnění svého názoru dostatečné důkazy.

Současná uznávaná autorita na pořezané kosti, Lewis R. Binford, antropolog z Univerzity města Nové Mexiko v Albuquerque ve své knize *Bones: Ancient Men and Modern Myths* napsal: „Znamení kamenných nástrojů bývají krátká a vyskytují se jako skupiny paralelních stop.“ Stopy popsané Laussedatem tomuto popisu odpovídají.

COLLINE DE SANSAN, FRANCIE

Zpráva z dubnového zasedání Francouzské akademie věd v r. 1868 obsahuje sdělení od F. Garrigoua a H. Filhola: „Důkazy, které nyní máme, postačují k tomu, abychom mohli předpokládat, že je demonstrována současnost lidských bytostí

a miocenních savců.“ Tímto důkazem byla sbírka kostí savců, zjevně záměrně zlámaných, ze Sansanu ve Francii. Obzvláště pozoruhodné byly zlomené kosti malého srnce *Dicrocerus elegans*. Současní vědci datují ložiska kostí v Sansanu do středního miocénu. Uvažme, jak destruktivní účinek by měla přítomnost lidských bytostí před 15 milióny lety na současné evoluční doktríny.

De Mortillet jako obvykle prohlásil, že některé kosti ze Sansanu byly zlomené přírodními silami v době fosilizace, snad vlivem vysušení, a ostatní posléze pohybem vrstev.

Garrigou však trval na tom, že kosti ze Sansanu byly zlomeny lidmi při vyjímání morku. V r. 1871 na Mezinárodním kongresu prehistorické antropologie v Bologni v Itálii uvedl na podporu svého tvrzení závažné důvody. Nejdříve ukázal řadu nových kostí s nespornými stopami řeznické činnosti a lámání. Pro srovnání ukázal kosti malého srnce (*Dicrocerus elegans*) ze Sansanu. Stopy na těchto kostech odpovídaly stopám na současných kostech.

Garrigou také ukázal, že mnoho kostěných fragmentů mělo velice jemné stopy škrábání, podobné těm, které byly nalezené na zlámaných morkových kostech z pozdního pleistocénu. Podle Binforda je prvním krokem při zpracovávání morkových kostí odstranění vrstvy tkáně z povrchu kosti seškrabáváním kameným nástrojem.

PIKERMI, ŘECKO

Na místě zvaném Pikermi, nedaleko Maratónské pláně v Řecku, je pozdně miocenní (tortonská) vrstva bohatá na fosílie, kterou prozkoumal a popsal prominentní francouzský vědec Albert Gaudry. V r. 1872 na Mezinárodním kongresu prehistorické antropologie a archeologie v Bruselu ohlásil baron von Dückér, že zlámané kosti z Pikermi dokazují existenci lidí v miocénu. Moderní autority stále řadí naleziště v Pikermi do pozdního miocénu, což by vypovídalo o stáří kostí nejméně 5 miliónů let.

Von Dückér nejdříve prozkoumal četné kosti z naleziště v Pikermi v Athénském muzeu. Našel 34 částí čelisti druhu *Hipparion* (vyhynulý tříprstý kůň) a antilopy, a též 19 fragmentů holenní kosti a 22 dalších fragmentů kostí velkých savců typu nosorožců. Všechny měly stopy metodického lámání za účelem vyjmutí morku. Podle von Dückera měly všechny „víceméně zřetelné stopy po úderech tvrdých předmětů“. Také si povšiml mnoha set kostěných odštěpků, zlámaných stejným způsobem.

Mimoto von Dücker pozoroval mnoho desítek lebek druhu *Hipparion* a antilopy, které ukazovaly metodické odstranění horní čelisti s úmyslem vyjmutí mozku. Hrany fraktur byly velice ostré, což lze obecně pokládat za znak poškození způsobeného člověkem, spíš než poškození ohlodáním masožravců nebo geologickými tlaky.

Von Dücker se poté vydal na naleziště v Pikermi sám, aby zde pokračoval s výzkumem. Mezi vykopávkami byly desítky fragmentů kostí druhu *Hipparion* a antilopy. Přibližně čtvrtina z nich jevila známky záměrného poškození. Tady si můžeme připomenout Binfordův nález, že ze souboru kostí zlomených v průběhu vyjímání morku lidmi má asi 14 až 17 % nárazové zářezy. Von Dücker prohlásil: „Mezi kostmi jsem též našel kámen takové velikosti, že ho lze snadno držet v ruce. Na jedné jeho straně je hrot a je dokonale přizpůsoben k tvorbě toho druhu stop, jaký byl na kostech pozorován.“

PROVRTANÉ ŽRALOČÍ ZUBY Z ČERVENÝCH PÍSEČNÝCH USAZENIN V ANGLII

Na setkání Královského antropologického institutu Velké Británie a Irska, pořádaném 8. dubna 1872, ukázal Edward Charlesworth, člen Geologické společnosti, mnoho vzorků žraločích (*Carcharodon*) zubů, každý s dírou vyvrtanou ve středu, jak to dělají ostrovní obyvatelé jižních moří při výrobě zbraní a náhrdelníků. Zuby byly objeveny ve východoanglickém útvaru Červené písečné usazeniny (Red Crag) a lze jim připsat věk přibližně 2,0 až 2,5 miliónů let.

Charlesworth uvedl přesvědčivé argumenty, proč tyto díry nemohly být způsobeny mořskými zvířaty jako jsou např. vrtaví měkkýši. Během diskuze jeden vědec navrhl, že příčinou mohl být zubní kaz. Není ovšem známo, že by žraloci tento problém kdy měli. Jiní vědci navrhli jako možnou příčinu parazity, záhy však připustili, že nejsou známi žádní paraziti, kteří by se vyskytovali v zubech ryb.

Zde se dr. Collyer vyjádřil ve prospěch činnosti člověka. Záznam setkání praví: „Pečlivě, pomocí silné lupy, prošetřil perforovaný žraločí zub. ... Děrování bylo podle jeho názoru dílem člověka.“ Mezi důvody, které ho vedly k tomuto závěru, bylo „zkosení hran perforací“, „uložení děr ve středu zubu“ a „stopy umělých prostředků použitých k vytvoření otvorů“.

VYŘEZANÁ KOST Z DARDANEL, TURECKO

V r. 1874 našel Frank Calvert v miocenním útvaru v Turecku (u Dardanel) kost rodu *Deinotherium*, na které byly vyřezané obrázky zvířat. Calvert poznamenal: „V různých částech téhož útesu, nedaleko naleziště vyřezané kosti, jsem našel pazourkový plátek a nějaké kosti zvířat, podélně zlomené, zřejmě lidskou rukou a za účelem vynětí morku, jak to dělávají všechny primitivní kmeny.“

Slonu podobný rod *Deinotherium* existoval podle moderních autorit od pozdního pliocénu do raného miocénu v Evropě. Je tedy docela možné, že Calvertovo datování naleziště u Dardanel do miocénu bylo správné. Miocén se uvažuje od 5 do 25 miliónů let nazpět. Podle v současnosti převládajícího názoru se předpokládá, že během tohoto období existovali jen mimořádně opičí hominidi. I pozdně pliocenní datum dardanelského naleziště – 2 až 3 milióny let – by bylo příliš rané pro druh artefaktů, které zde byly nalezeny. Vyřezávání typu nalezeného na kosti rodu *Deinotherium* se pokládá za dílo anatomicky současných lidí z posledních 40 tis. let.

De Mortillet ve své knize *Le Préhistorique* neměl proti stáří dardanelského útvaru námítky. Místo toho komentoval nález vyřezané kosti spolu se záměrně zlamanými kostmi a úštěpovým pazourkovým nástrojem slovy, že to je téměř až moc dokonalé, tak dokonalé, že to vyvolává podezření. To stojí za povšimnutí. V případě pořezaných kostí v St. Prest si de Mortillet stěžoval, že nebyly zjištěny žádné kamenné nástroje ani jiné známky lidské přítomnosti. Ale zde, když byly v přítomnosti vyřezávané kosti nalezeny požadované položky, de Mortillet naopak tvrdil, že celek je „příliš dokonalý“, naznačujíc tak, že Calvert je podvodník.

David A. Traill, profesor klasické filologie na Kalifornské univerzitě v Davis, podává o Calvertovi tuto informaci: „Calvert byl nejvýznačnější z rodiny britských emigrantů, která patřila v Dardanelách do popředí. ... měl dobré znalosti geologie a paleontologie.“ Calvert vedl v oblasti Dardanel několik důležitých výzkumů a hrál určitou úlohu při objevení Tróje. Traill poznamenal: „Calvert byl, alespoň jak jsem mohl soudit z rozsáhlého studia jeho korespondence, úzkostlivě pravdomluvný.“

BALAEOTUS NA MONTE APERTO, ITÁLIE

Během druhé poloviny 19. století se v Itálii objevily fosilní kosti velryby se stopami řezů. 25. listopadu 1875 ohlásil G. Capellini, profesor geologie na Boloňské univerzitě, že řezy byly zhotoveny na čerstvé kosti, patrně pazourkovými

nástroji. S Capelliniho výkladem souhlasilo i mnoho dalších evropských vědců. Kostí pocházely z vyhynulé pliocenní velryby rodu *Balaenotus*. Některé byly z muzejních sbírek, jiné vykopal Capellini osobně z pliocenních útvarů v okolí Sieny, např. v Poggiarone.

Stopy řezů na kostech byly nalezeny na místech příhodných pro řeznické úkony, jako vnější povrchy žeber. Na jedné téměř úplné velrybí kostře vykopané Capellinim byly zjištěny stopy řezů pouze z jedné strany velryby. „Jsem přesvědčen, že ryba najela na písčnou mělčinu a zůstala ležet na levém boku. Její pravý bok byl tak vystaven přímému útoku lidí, jak ukazují místa na kostech, kde se nacházejí stopy řezů,“ řekl Capellini. Skutečnost, že stopy se vyskytují pouze na jedné straně velryby, směřuje k vyloučení geologického působení nebo činnosti žraloků v hlubokých vodách. Stopy řezů na fosilních velrybích kostech navíc přesně odpovídaly stopám řezů nacházejících se na kostech současných velryb.

Capellini na Mezinárodním kongresu prehistorické antropologie a archeologie oznámil: „V blízkosti zbytků poggiaronské velryby jsem nasbíral nějaké pazourkové čepele, ztracené v současných plážových nánosech. Se stejnými pazourkovými nástroji jsem reprodukoval na čerstvých kostech kytovce přesně stejné stopy, jaké byly nalezeny na fosilních kostech.“ Poznamenal, že ve stejné části Itálie, v Savoně, byly nalezeny lidské kosterní pozůstatky (viz 7. kap.).

Poté, co Capellini podal tuto zprávu, se členové kongresu dali do diskuze. Někteří z nich, jako např. Sir John Evans, vznesli námitky. Jiní, jako Paul Broca, generální tajemník Antropologické společnosti v Paříži, souhlasili s Capellinim v tom, že stopy na kostech velryby byly způsobeny člověkem. Broca obzvláště vyloučil hypotézu, že je způsobili žraloci a řekl, že vykazují všechny známky svědčící o tom, že byly udělány ostrým břittem. Byl jednou z předních autorit na fyziologii kostí své doby.

Armand de Quatrefages byl mezi vědci, kteří pokládali kosti jedince rodu *Balaenotus* z Monte Aperto za výtvar člověka, který k tomu použil ostré pazourkové nástroje. V r. 1884 napsal: „Při pokusech jsme nedokázali duplikovat stopy ani použitím různých metod a nástrojů z jiných materiálů. Lze to udělat jen ostrým pazourkovým nástrojem, s nímž pohybujeme šikmo a se značným tlakem.“

Celý tento problém shrnul v angličtině S. Laing, který v r. 1893 napsal: „Řezy se zakřivují pravidelně, někdy téměř polokruhovitě, tak, jak je toho schopen jediné kruhový pohyb ruky. Pravidelně vykazují čisté říznutý povrch na vnější nebo konvexní straně, na kterou působil tlak ostrého břitu, s hrubým nebo obroušeným povrchem na vnitřní straně řezu. Mikroskopické prozkoumání řezů tento závěr potvrzuje. Není pochyb o tom, že musely být způsobeny v čerstvém stavu nástrojem jako je pazourkový nůž, držžený šikmo a tlačný proti kosti se